تجارت ایران با ونزوئلا از ۸۵ هزار دلار در سال ۹۴ به بیش از ۳ میلیارد دلار رسیده است

دولت می‌خواهد این عدد را به ۲۰ میلیارد دلار برساند

رفیق ۲۰ میلیاردی

سیدمهدی طالبی
خبرنگار گروه بین‌الملل

سید ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور روز گذشته عازم طولانی‌ترین سفرش از زمان ریاست‌جمهوری‌اش شد. سفر او در دوره‌ای انجام می‌گیرد که چپ‌ها آمریکای لاتین را به تسخیر خود درآورده‌اند. در این سفر، رئیسی به ۳ کشور ونزوئلا، نیکاراگوئه و کوبا خواهد رفت و با مقامات این کشورها دیدار و گفت‌وگو خواهد کرد. اگرچه برای ایران کشورهای آمریکای لاتین به‌ویژه کوبا و ونزوئلا نماد مبارزه با امپریالیسم بوده‌اند اما درکنار این موضوع، توسعه تجارت با آمریکای لاتین به‌ویژه ونزوئلا در اولویت دولت قرار دارد. برخلاف دولت قبل، دولت سیزدهم تلاش دارد با بازگرداندن سیاست خارجی ایران به نقطه تعادل، از مزایای همکاری با کشورهای مختلف بهره ببرد. بر همین اساس پس از تاکید ویژه بر گسترش همکاری با همسایگان در گام نخست، تعامل با کشورهایی که در سال‌های گذشته به‌دلیل غلبه نگاه به غرب، در سیاست خارجی ایران به حاشیه رانده شده‌اند، در دستورکار قرار گرفته است. بررسی‌ها نشان می‌دهد این تنها سفر رئیسی به آمریکای لاتین نیست و او در آینده به برزیل نیز سفر خواهد کرد. علاوه‌بر آمریکای لاتین در سیاست خارجی دولت، گسترش روابط با آفریقا پراهمیت تلقی می‌شود. برخلاف برخی ذهن‌های زنگ‌زده و غیرزنده که تعامل با کشورهای آفریقایی را به‌سخره می‌گیرند، درحال حاضر رقابت شدیدی بین کشورها برای گسترش نفوذ در آفریقا در جریان است. در بین کشورهایی که رئیس‌جمهور به آن سفر کرده، ونزوئلا جایگاه ممتازی دارد. این کشور دارای عظیم‌ترین منابع نفتی در دنیاست و یکی از ذخایر بزرگ طلا را به‌خود اختصاص داده است. در شرایط تحریمی فعلی، گسترش تعامل با کشورهایی که شرایط مشابه دارند، می‌تواند بخش قابل توجهی از فشار بر کشور را بی‌اثر کند.

افت‌وخیز در تجارت

شروع همکاری‌های ایران و ونزوئلا به سال ۲۰۰۱ بازمی‌گردد که هوگو چاوز، رئیس‌جمهور این کشور به ایران سفر کرد و به‌دنبال آن تهران و کاراکاس بر سر افزایش تجارت و همکاری به تفاهم رسیدند. برخلاف تصور امروز، در دوره اصلاحات ایران و ونزوئلا به‌طور پیوسته همکاری‌های تجاری و انرژی را افزایش دادند. در مارس ۲۰۰۵ باسفر سیدمحمد خاتمی، رئیس‌جمهور ایران به کاراکاس، اولین توافقنامه تجارت آزاد ایران با ونزوئلا به ارزش یک‌میلیارد دلار به امضا رسید. اوج روابط ایران و ونزوئلا به دوره محمود احمدی‌نژاد بازمی‌گردد. در آن دوره دو کشور امضا و حتی یک شرکت مشترک نفتی تاسیس و توافق کردند ۷۶۰ میلیون دلار در بخش انرژی یکدیگر سرمایه‌گذاری کنند. بالاترین رقم صادرات ایران به ونزوئلا به سال ۲۰۱۳ بازمی‌گردد که بخش قابل توجهی از آن به دولت احمدی‌نژاد مربوط است. صادرات ایران در آن سال به ۱۲۰ میلیون و ۶۰۰ هزار دلار رسید اما پس از آن با نزدیک به نگاه دولت یازدهم به تعامل حداکثری با غرب و دوری از شعارهای مغضوب آمریکا، صادرات ایران به ونزوئلا کاهش چشمگیری پیدا کرد و در کمتر از یک‌سال به ۲۰ میلیون و ۳۰۰ هزار دلار رسید. در سال ۲۰۱۵ صادرات ایران به رقم ناچیز ۸۵ هزار و ۵۰۲ دلار کاهش یافت. خطای دولت روحانی، پس از خروج آمریکا از برجام، خود را نشان داد. ایران دیگر امکان صادرات نفتش را نداشت و بسیاری از کشورها به‌دلیل ترس از تحریم آمریکا، حاضر به ریسک تعامل با ایران نبودند. پس از این بود که تلاش‌هایی برای تعامل با آمریکای لاتین صورت گرفت و ایران توانست در بهترین حالت در سال ۲۰۱۹، صادرات دومیلیون و ۱۲۰ هزار دلاری به کاراکاس داشته باشد. این حجم صادرات، ایران را در رتبه ۸۴ بازار ونزوئلا قرار داد. در سال گذشته و با وجود تداوم تحریم‌ها، ایران با طراحی‌های متنوع توانست صادرات خود به ونزوئلا را به رقم حیرت‌انگیز ۳ میلیارد و ۶۰۰ میلیون دلار (۱۱۸ میلیون دلار صادرات غیرنفتی براساس گزارش گمرک) ارتقا دهد. شنیده‌ها حاکی است که دولت به‌دنبال توسعه صادرات به ونزوئلا تا مبلغ ۲۰ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۴ است. این رقم البته تنها محدوده به صادرات نفت نیست. تهران می‌خواهد علاوه‌بر انرژی در سایر حوزه‌ها همچون معادن، خودرو، پالایشگاه، فولاد، پزشکی و... متمرکز شود.

کوبای فراموش‌شده

دو دهه پیش، ظرفیت تولید نفت ونزوئلا ۳٫۲ میلیون بشکه در روز بود که از این مقدار ۵۰۰ هزار بشکه در داخل مصرف و الباقی صادر می‌شد. در نوامبر ۲۰۱۹ به‌دلیل تحریم‌های آمریکا، تولید نفت ونزوئلا به ۶۹۷ هزار بشکه در روز کاهش پیدا کرد که تقریبا نیمی از این نفت، باید به مصرف داخلی می‌رسید. در آذر ۱۴۰۱ (نوامبر ۲۰۲۲) پس از کاهش بخشی از تحریم‌های نفتی ونزوئلا، کاراکاس برای استخراج نفت فوق‌سنگین خود- که غلظت آن شبیه به قیر است- نیازمند سرمایه‌های گازی بود. نبود میعانات گازی و رقیق‌کننده باعث شده بود بسیاری از چاه‌های نفتی در کاراکاس غیرفعال شوند. نیاز شدید ونزوئلا به میعانات گازی در شرایطی بود که ایران به‌دلیل تحریم‌ها و فقدان مشتری، ۸۷ میلیون بشکه میعانات گازی را روی آب نگهداری می‌کرد. این اتفاقی بود که به گفته احمد سبحانی، سفیر اسبق ایران در ونزوئلا، دوطرف حدود ۱۵ سال پیش مذاکرات در این زمینه را انجام داده بودند و حتی آزمایشاتی روی میعانات گازی ایران نیز انجام گرفته بود، اما این مذاکرات به توافق منتهی نشد تا اینکه در دولت سیزدهم، تهران و کاراکاس توانستند یک قرارداد سه‌آپ نفتی امضا کنند. در ماه‌های گذشته برخی رسانه‌های غربی از صادرات حداقل ۳ محموله میعانات گازی ایران هرکدام به حجم ۲٫۱ میلیون بشکه به ونزوئلا خبر داده‌اند. به‌تازگی وزارت نفت اعلام کرده که تمامی میعانات گازی سرگردان روی آب را توانسته صادر کند. هنوز مشخص نیست چه میزان از این میعانات به ونزوئلا صادر شده، اما به‌طور حتم بزرگ‌ترین مشتری آن کاراکاس بوده است.

نفت سنگین

جدا از صادرات میعانات گازی به ونزوئلا، کاراکاس برای راه‌اندازی پالایشگاه‌های خود نیازمند نفت است. میزان دقیق صادرات نفت سنگین ایران به ونزوئلا مشخص نیست اما منابع خبری از صادرات دست‌کم ۶۰۰ هزار بشکه نفت‌خام ایران از میانه فروردین سال ۱۴۰۱ تا میانه اردیبهشت‌ماه همان سال خبر داده‌اند. ۲۰۰ هزار بشکه از این محموله به میزان در روز وارد شده است.

تعمیر و راه‌اندازی پالایشگاه

ونزوئلا دو دهه پیش دارای پنج پالایشگاه بزرگ با ظرفیت پالایش ۱٫۳ میلیون بشکه در روز بود اما در سال‌های گذشته به‌دلیل تحریم‌ها و استهلاک، پالایشگاه‌های این کشور از رده خارج شده بودند و تولید پالایشی ۱۲۳ هزار بشکه‌ای داشتند. سال گذشته ونزوئلا اعلام کرد که برای کمک به شروع مجدد پالایشگاه «Cardon» مواد لازم را از ایران دریافت کرده است و به‌واسطه همین کمک‌ها می‌توانند تا ۳۱۰ هزار بشکه بنزین در روز تولید کند. ایران از طریق خطوط هوایی خود- در دورانی که شرکت‌های نفتی از ونزوئلا خارج شده بودند و این کشور در تولید نفت به مشکل مواجه شده بود، کاتالیست‌هایی را که مواد شیمیایی لازم برای تولید بنزین هستند، به ونزوئلا، ایران در حوزه دانش‌بنیان نیز پیشرفت‌های قابل توجهی داشته است. در جریان سفر رئیس‌جمهور ونزوئلا به ایران، مادورو از پارک علم و فناوری پردیس در ۲۰ کیلومتری تهران بازدید کرد. ۳ ساله بعد در شهریور، حدود ۸۰ شرکت ایرانی در نمایشگاه علمی و فناوری صنعتی کاراکاس شرکت کردند. در این نمایشگاه شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه‌های تولید (پهپاد، ماشین‌های دیالیز، خودرو و واکسن‌های ضدویروسی)، حضور داشتند. پس از این نمایشگاه، آسوشیتدپرس گزارش کرد «این نمایشگاه اولین گام در ایجاد یک پارک صنعتی در ونزوئلا با کمک و مشاوره ایران خواهد بود.» جدا از این، ونزوئلا جزء خریداران نفتکش از ایران است. این کشور که پیش از این دو نفتکش از ایران خریداری کرده است در زمستان سال گذشته سفارش خرید دو نفتکش جدید هرکدام به قیمت ۳۴ میلیون دلار را به ایران داده است. این کشتی‌ها را شرکت صنعتی دریایی ایران (صدرا) در کارخانه کشتی‌سازی بوشهر می‌سازد. این شرکت پیش‌تر دو کشتی دیگر را برای ونزوئلا ساخته بود. هرکدام از این نفتکش‌ها می‌توانند ۵۰۰ هزار تا ۸۰۰ هزار بشکه نفت حمل کنند.

صادرات کالا

آمریکای لاتین با وجود منابع بسیار زیاد، به دلیل ضعف صنعتی و بهره‌وری پایین از تولید کم رنج برده و به میزان زیادی نیازمند واردات است. این وضعیت باعث می‌شود ایران در کنار نفت و خدمات فنی و مهندسی بتواند کالاهای ساده تولیدی خود مانند مواد غذایی را نیز در بازارهای این منطقه به فروش برساند.

ایران در انواع فشارهای آمریکا علیه ونزوئلا که به کاهش شدید ابعاد اقتصادی این کشور، کمبود مواد غذایی و خروج ۶ میلیون ونزوئلایی از کشورشان منجر شد، برنامه خود به‌ویژه تبدیل متحدانش به پایه‌های تولیدی، سهم قابل‌قبولی را از آن خود کند. ایران با صادرات تقریبا ۳۰۰ میلیون دلاری خود به این منطقه تنها ۰٫۰۵ درصد از بازار آن را در اختیار دارد. تهران اگر بتواند ۱ درصد از بازار آمریکای جنوبی را تامین کند به درآمدی ۴ میلیارد دلاری دست خواهد یافت. با این حال روابط تهران با این کشورها حتی می‌تواند روابط ارزشمندتری را نیز برای ایران بیافریند.

نظامی

ایران یکی از قدرت‌های نظامی جهان شناخته می‌شود که برخلاف غرب، می‌تواند تسلیحات قابل توجهی را به خریداران بین‌المللی‌اش عرضه کند. یکی از کشورهایی که ایران برای صادرات تسلیحات به آن چندان محدودیتی اعمال نمی‌کند، ونزوئلا است. شهریور سال ۱۳۹۹ «ایوان دوکه» رئیس جمهور کلمبیا ادعا کرد کاراکاس از تهران موشک خریداری کرده است. به‌دنبال این ادعا نیکلاس مادورو، رئیس جمهور ونزوئلا از مذاکره تسلیحاتی با ایران صحبت کرد و یک روز بعد در توئیتر نوشت: «همچنین به‌نظر می‌رسد ایران تعدادی پهپاد نظامی و هواپیمای بدون سرنشین کشور بولیواری در برابر تهدیدات مداوم آمریکا و کشور همسایه (کلمبیا)، به وزیر دفاع این کشور دستورالعمل‌هایی برای ارزیابی تمام ظرفیت‌های فناوری نظامی این داده است.» این دستور نشانگر روابط تنگاتنگ میان دو کشور است زیرا امکان استفاده از تمام ظرفیت‌های نظامی یک کشور برای کشوری دیگر در شرایطی میسر می‌شود که اعتمادی راسخ میان آنها وجود داشته باشد. در چنین روابطی، همکاری‌های نظامی نمی‌تواند صرفا به صادرات تجهیزات محدود شود، گرچه تسلیحات مهم‌ترین بخش همکاری‌ها هستند.

ونزوئلا از سال ۲۰۱۲ به‌طور رسمی اعلام کرده که با کمک ایران دست به تولید پهپاد زده است. برای نخستین بار نیز در آبان ۱۳۹۹ در سخنرانی مادورو تصویری از این پهپادها به نمایش آمد و او خبر از آغاز تولید انبوه پهپادهای چندمنظوره و هواپیماهای تک‌موتوره در این کشور داد. در این تصاویر پهپاد مهاجر-۶ به‌نمایش درآمد که یکی از ستاره‌های ایران در بازار تسلیحات جهانی به‌شمار می‌رود. خبرهای منتشرشده در رسانه‌ها نشان می‌دهد مهاجر-۶ به روسیه نیز صادر شده است. دومین رخ‌نمایی پهپادهای ایرانی در ونزوئلا به رژه ارتش این کشور در ۱۴ تیر ۱۴۰۱ (۵ ژوئن ۲۰۲۰) بازمی‌گردد. این بار پهپادهای ایرانی «مهاجر-۲» که به ونزوئلا با نام «آنتونیو خوزه سوکره» موتناژ می‌شوند، به نمایش در آمدند. این پهپادها قابلیت‌هایی مانند رصد، شناسایی، حملات ضدتانک و ضدنفر را در اختیار این کشور می‌گذارند.

پهپادهای نظامی به ونزوئلا کمک می‌کند تا از نفوذ گروه‌ها و دسته‌های مسلح وابسته به آمریکا به مرزهای خود جلوگیری کند. همچنین به‌نظر می‌رسد ایران تعدادی موشک پدافند هوایی و به‌ویژه ضد کشتی در اختیار کاراکاس قرار داده تا بتواند در برابر نیروی دریایی قدرتمند آمریکا در کارائیب حرفی برای گفتن داشته باشد.

همکاری‌های نظامی ایران و ونزوئلا در زمینه‌های اعزام هیات‌های مشاوری، آموزش نظامیان، مشارکت مراکز تحقیقاتی در تدوین استراتژی‌های نظامی و توسعه تسلیحات، فروش تجهیزات امنیت سایبری و احتمال عرضه امنیت داخلی نیز ادامه دارد. اسفند ۱۳۹۷ خبرگزاری روسی اسپوتنیک اعلام کرد رئیس جمهور ونزوئلا، متحدانش ازجمله ایران را به کمک درباره حملات سایبری فراخوانده است. کاراکاس برای ایران به این دلیل که دریافت کننده طبیعی از خدمات نظامی ایران است، می‌تواند درآمدهای کلانی برای تهران داشته باشد. به گفته منابع آگاه صادرات تسلیحات ایران به سالانه ۴ میلیارد دلار رسیده است که تقریبا ۵ درصد از کل صادرات کشور است.

کشت فراسرزمینی

براساس آمار گمرک، در ۱۱ ماه نخست سال جاری ایران ۲۲ میلیون و ۶۹۰ هزار و ۳۳۱ تن مواد غذایی و محصولات کشاورزی به ارزش ۱۶ میلیارد و ۶۵ میلیون و ۲۴۵ هزار و ۳۰۵ دلار وارد کرده است که از این میزان نهاده‌های دامی (ذرت دامی، جو، کنجاله، سویا و دانه سویا) با وزن ۱۳ میلیون و ۱۳۷ هزار تن نهاده دامی به ارزش ۶ میلیارد و ۴۹۹ میلیون دلار بیشترین میزان واردات را به خود اختصاص داده است. این میزان از واردات تقریبا ۳۰ درصد از کل واردات ۵۳ میلیاردی ایران در سال ۱۴۰۱ است.

میزان بالای اتکای ایران به واردات برای تامین مواد غذایی لزوم حفاظت از این مساله را مطرح می‌سازد. یک راه مناسب برای کشورهایی که قادر به تامین نیازمندی‌های خود در حوزه مواد غذایی و محصولات کشاورزی نیستند، روی آوردن به کشت فراسرزمینی است. در این نوع کشت، بخش دولتی یا خصوصی یک کشور در کشوری دیگر اراضی وسیعی را برای کشت خریداری یا اجاره کرده و سپس محصول نهایی را برای گردانند. کشورهایی مانند چین، کره جنوبی، ژاپن، امارات و عربستان سعودی کشورهای فعال در خریداری زمین در کشورهای دیگر هستند، همچنین روسیه، فرانسه، برزیل و آرژانتین جزء کشورهای پذیرنده در کشت سرزمینی به‌شمار می‌روند.

کشورهایی که به‌دنبال سرمایه‌گذاری در کشت فراسرزمینی هستند با محدودیت‌های سرزمینی، منابع آب یا ازدیاد جمعیت مواجهند. درمقابل کشورهای پذیرنده دارای سرزمین‌های وسیع و جمعیت کم به نسبت آن هستند؛ مانند روسیه و آرژانتین.

چین به این دلیل که مصرف‌کننده ۲۰ درصد از مواد غذایی جهان است اما تنها ۹ درصد از زمین‌های کشاورزی را در اختیار دارد، یکی از کشورهای پیشرو در کشت فراسرزمینی است و موزامبیک میزبان بزرگ‌ترین طرح‌های یکن در این خصوص است. ایالت‌ها نیز سرمایه‌گذاری‌هایی در سودان و پاکستان داشته‌اند.

با وجود این سرمایه‌گذاری در برخی کشورها مخاطره‌آمیز است. سودان که میزبان بسیاری از طرح‌های کشت فراسرزمینی است، چندماهی می‌شود که در درگیری‌های داخلی غرق شده است. پاکستان نیز همچنین به‌ثباتی دارد. برای ایران اما مساله ویژه‌تر از بی‌ثباتی کشورهاست، زیرا حتی کشورهای باثبات می‌توانند در اثر فشارهای آمریکا برای تهران خطرساز شوند و در مسیر بهره‌برداری این کشور از سرمایه‌گذاری‌هایش اشکال‌تراشی کنند. بر همین اساس ونزوئلا بیشترین گزینه برای کشت سرزمینی ایران است که کشوری باثبات، دوست و مقاوم دربرابر فشارهای آمریکاست.

رئیس کارگروه کشت فراسرزمینی در ونزوئلا سال گذشته اعلام کرد بخش خصوصی ایران قصد دارد ۵۰۰ هزار هکتار زمین کشاورزی در این کشور خریداری کند که با توجه به سطح روابط می‌تواند به ۲ تا ۳ میلیون هکتار نیز برسد. برای درک بزرگی این اعداد باید گفت ۵۰۰ هزار هکتار ۵ هزار کیلومتر مربع (تقریبا برابر با استان البرز)، ۲ میلیون هکتار ۲۰ هزار کیلومتر مربع (تقریبا برابر با استان ایلام) و ۳ میلیون هکتار ۳۰ هزار کیلومتر مربع (تقریبا برابر با استان کردستان) است.

ادامه در صفحه ۷

ادامه از صفحه ۲

گفت‌وگو

هادی اعلمی فریمان، کارشناس حوزه آمریکای لاتین در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

در دولت قبل توافقات با ونزوئلا مغفول ماند

یک‌سال پس از سفر نیکلاس مادورو، رئیس جمهور ونزوئلا به تهران، سیدابراهیم رئیسی، رئیس جمهور روز گذشته عازم سفر به آمریکای لاتین شد. در ماه‌های گذشته رسانه‌های غربی اخبار متنوعی از تقویت روابط دو کشور به‌ویژه در حوزه اقتصادی منتشر کرده‌اند. درباره چرایی توسعه روابط تهران-کاراکاس با هادی اعلمی فریمان، کارشناس حوزه آمریکای لاتین گفت‌وگو کردیم.

اعلمی در پاسخ به چرایی روابط ایران با کشورهای حوزه آمریکای لاتین بعد از یک دوره رکود، گفت: «از سال ۲۰۱۵ که برجام منعقد شد تا سال ۲۰۱۸، روابط جمهوری اسلامی تحت‌تاثیر این موضوع بود و از این رویک سری از نقاط تمرکز گذشته کمرنگ شد و بیشتر بحث‌های مربوط به برجام در دستور قرار گرفت تا گشایشی در آن حوزه پیش بیاید.»

وی با اشاره به تغییر معادلات پس از خروج آمریکا از برجام در سال ۲۰۱۸ افزود: «با خروج از برجام، تحریم‌های یکجانبه بازگشت و تهران تحت فشار قرار گرفت. با توجه به تحریم شدید تهران در حوزه مبادلات دلاری، یکی از دلایل مهم برقراری ارتباط با کشورهای حوزه آمریکای لاتین، دور زدن تحریم‌ها است. تهران علاقه دارد با کشورهایی که تحریم هستند، ارتباط برقرار کند که به نحوی بتواند کلویی از کشورهای تحریم‌شده ایجاد کرده و در حوزه تهاتر کالا کار کنند و رنج تحریم‌ها را کاهش دهند.» این کارشناس مسائل آمریکای لاتین با تاکید بر تحریم برخی کشورهای حوزه آمریکای لاتین از سوی آمریکا، تصریح کرد: «ونزوئلا از ۲۰۱۸ تحت تحریم شدید آمریکایی‌ها قرار دارد. نیکاراگوئه هم به خاطر کشتن مخالفان، تحت تحریم‌های حقوق بشری شدید است. کوبا هم به دلیل تحریم چهار وضعیت ورشکستگی و انقباض شدید در بخش اقتصادی خودش است. ایران هم سال‌هاست تحت تحریم ایالات متحده قرار دارد. همه این مسائل منجر به همگرایی این کشورها شده است تا بتوانند در حوزه اقتصادی به هم کمک کنند و تنفسی ایجاد بشود.»

مغفول ماندن اجرای توافقات با ونزوئلا در گذشته

اعلمی به توافقاتی که در دوره احمدی‌نژاد با ونزوئلا انجام شده اما در دوره روحانی مغفول مانده هم اشاره کرد و گفت: «در دوره احمدی‌نژاد توافقات خیلی مهم و همه‌جانبه و گسترده‌ای انجام شد که همه اینها مغفول ماند یا لااقل بعدا گزارشی در این باره منتشر نشد. راه‌اندازی بانک ایران ونزوئلا، سرمایه‌گذاری‌های مشترک در حوزه خودرو و پرواز مستقیم هوایی، توافقاتی بود که انجام شد. در دوره روحانی اینها مغفول ماند و کمرنگ شد و هیچ گزارش شفافی هم داده نشد که سرانجام اینها به کجا رسید؟ الان در مقطعی که تحریم‌های شدید حوزه انرژی اعمال می‌شود، مهم‌ترین مشاوری که جمهوری اسلامی داشته، بحث تهاتر نفت بوده است. بحث صادرات بنزین و انرژی به ونزوئلا نیز خیلی مطرح است.»

وی افزود: «خبرهایی منتشر شده که ایران صادراتش را با طلا تهاتر می‌کند. این گزارش‌ها البته تایید نشده نیستند. بحث این است که اینها در این حوزه دارند کار می‌کنند و به نظر می‌رسد که بیشتر همان بحث‌های تهاتر کالا باشد که بتواند در حوزه تحریم به نفع دو کشور باشد.»

کارشناس مسائل آمریکای لاتین با اشاره به کمک‌های ایران به ونزوئلا در حوزه‌های نفتی، تصریح کرد: «ایران در حوزه نیروی انسانی و نیروی فنی خیلی کارآمد است. تهران در بحث پالایشگاه‌ها و نوسازی پالایشگاه‌ها به ونزوئلا کمک کرده است ولی ساختار نفتی ونزوئلا سرمایه بیش از این را نیاز دارد. چندین میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز است تا ساختار مستهلک نفتی آنجا را پوشش بدهد.»

بهره‌مندی از بازار آمریکای لاتین با رفع تحریم دلاری

اعلمی در پاسخ به این سوال که آیا بازار آمریکایی لاتین کشش لازم برای توسعه روابط اقتصادی با ایران را دارد، توضیح داد: «علی‌رغم اینکه خیلی کشورها دنبال تضعیف دلار هستند، بازار آمریکای لاتین در صورتی این کشش را دارد که در حوزه دلار تحت تحریم نباشیم. خود برزیل بحث تضعیف دلار را مطرح کرده و خیلی کشورهای عضو بریکس تمایل دارند که از دیگری به کار بگیرند یا از ارزهای داخلی استفاده بکنند، منتهی واقعیت روی زمین این است که دلار کماکان در تجارت عمده بین‌المللی سلطه دارد. ما تا زمانی که نتوانیم تحریم‌های بین‌المللی خودمان را حل و فصل بکنیم بعید می‌دانم خیلی به نتیجه برسیم. چون بخش خصوصی ما هم از این مساله ضربه خورده و زیاد توانایی ندارد که بتواند بدون مبادلات مالی شایسته و مطلوب، نیروی انسانی یا کالاهایی که قرار است مبادله بشود را به‌راحتی انتقال بدهد. به‌نظر نمی‌آید تا زمانی که ما بحث تحریم‌ها را درایم گشایش زیادی اتفاق بیفتد. مگر اینکه تحریم‌ها نقطه هدف باشد و جمهوری اسلامی سعی بکند که روی بحث تحریم‌ها کار کند.»

آمریکای لاتین تجهیزات نظامی چندانی نمی‌خواهد

وی در پاسخ به این سوال که آیا ایران در حوزه نظامی هم روابطی با این کشورها برقرار کرده، گفت: «کشورهای حوزه آمریکای لاتین تنش‌های نظامی زیادی ندارند که نیازی به تجهیزات نظامی پیچیده‌ای داشته باشند. حالا ممکن است ونزوئلا یا بعضی کشورها تجهیزات خاصی را بخواهند منتهی به نظر می‌آید تنش یا جنگ یا منازعات داخلی خاصی را به آن شکل نداشته باشند که نیاز به تسلیحات باشد. ما در حوزه خاورمیانه در حوزه آفریقا جاهایی را داریم که ممکن است به تسلیحات جمهوری اسلامی نیاز داشته باشند اما در آمریکای لاتین به نظر نمی‌رسد که بودجه‌های نظامی‌شان آنقدر بالا باشد که نیاز به تجهیزات پیشرفته و گران داشته باشند. مگر اینکه تجهیزات خاصی را بخواهند. آن دیگر چون مساله طبقه‌بندی است ما اطلاعی از این موضوع نداریم.»

وی در پاسخ به این سوال که ریشه وجود همگرایی کشورهای آمریکای لاتین با ایران در تقابل با آمریکا در چیست، توضیح داد: «از زمان انقلاب، بیشتر بحث مبارزه با امپریالیسم و مقابله با سرمایه‌داری جهانی مطرح بوده است. هرجایی که یک گروهی، دولتی یا افرادی بحث مقابله با امپریالیسم را پیش بردند به نحوی با جمهوری اسلامی همسو بوده است. آقای رئیسی هم که دیروز به آمریکای لاتین می‌رفت همین مساله را مطرح کرد و به صراحت گفت ما بیشتر به دنبال مقابله با سلطه هستیم. وقتی شما بحث مقابله با سلطه را مطرح بکنید دیگر جهت‌گیری‌ها مشخص است. به‌نظر می‌آید که بیشتر ابعاد سیاسی موضوع مطرح باشد. چون الان نیکاراگوئه نهایت صادراتش چیزی حدود ۵،۴ میلیارد در سال است که زیاد نمی‌تواند مسائل حوزه‌های نفتی را پوشش بدهد.»

گفت‌وگو

امیررضا قنبیری، پژوهشگر حوزه آمریکای لاتین در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

مادورو وزرایش را پای کار تبلیغ خودروی ایرانی گذاشته است

زهرا طیبی
خبرنگار گروه سیاست

سفر به‌دلیل توسعه طرف‌های اقتصادی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. برای بررسی ظرفیت‌های اقتصادی موجود در آمریکای لاتین، با امیررضا قنبیری، پژوهشگر حوزه کشورهای آمریکای لاتین گفت‌وگو کردیم.

به نظر می‌رسد پس از یک دوره رکود در روابط با آمریکای لاتین، ایران بار دیگر معطوف به این منطقه شده است. این ارتباط با توجه به جذب حمایت سیاسی لازم این کشورها و همچنین مزایای اقتصادی، چه فوایدی برای ایران دارد؟ این ارتباطات به‌ویژه در حوزه اقتصادی به چه دلیل طی سال‌های اخیر در رکود قرار داشت؟ آیا غرب نسبت به این ارتباطات نیز حساسیت داشت و دوری از آمریکای لاتین برای جلب نظر غرب بود؟

این اشتباه است که بگوییم به خاطر غرب روابط با آمریکای لاتین دچار رکود شده بود. شما نمی‌توانید ۱۰ مدل سیاست خارجی داشته باشید. شاید ما می‌توانید یک سیاست خارجی داشته باشید. البته این اشتباه است که ما تمام تخم‌مرغ‌هایمان را در سبدی به نام برجام یا غیررجام بگذاریم. من کار آنها [دولت قبل] را نفی نمی‌کنم، مذاکراتی بود که انجام شده بود و الان هم دارد انجام می‌شود. هیچ فرقی نکرده است. ولی آن موقع آمریکای لاتین را رها کرده بودیم و الان داریم این است که کم‌کاری‌هایی در دوره گذشته بوده است.

جه ظرفیت‌هایی در حوزه‌های اقتصادی برای همکاری با ونزوئلا وجود دارد؟

ما می‌توانیم در حوزه تهاتر با آنها کار کنیم. آنها زمین و آب دارند ولی چندان به فناوری کشاورزی مسلط نیستند. ما فناوری و دستگاه‌هایش را داریم و می‌توانیم در این زمینه کار کنیم. آنها معادن طلا دارند و ما توانایی استخراج داریم. در این حوزه هم می‌توانیم فعالیت کنیم. آنها ذخایر عظیم نفتی دارند و ایران قدرت ساخت پالایشگاه و استخراج دارد. هرکدام از اینها حوزه‌هایی است که می‌شود روی آن تمرکز کرد.

جدای از اهمیت سیاسی سفر به آمریکای لاتین به جهت حضور در حیاط خلوت آمریکا، این بازار آمریکای لاتین کشش لازم برای توسعه روابط اقتصادی با ایران را با توجه به توانایی‌های اقتصادی دو طرف دارد؟

در حوزه دارو، صادرات ما به دنیا در سال گذشته ۵۰ میلیون و ۴۵ هزار دلار بوده است. صادرات فعلی ما فقط به ونزوئلا طی پنج ماه گذشته، بالغ بر ۶۰ میلیون دلار بوده است. یعنی صادرات ایران فقط به ونزوئلا، برابری می‌کند با کل صادرات سال گذشته‌مان به کل دنیا و این به این علت است که ونزوئلا، قانون رجیستر دارو را فقط برای داروهای ایرانی برداشته و جدای از این، داروی کل صادرات سال گذشته‌مان به کل دنیا و این به این علت است که ونزوئلا، قانون رجیستر دارو را فقط برای داروهای ایرانی برداشته و جدای از این، داروی کل صادرات سال گذشته‌مان به کل دنیا و این به این علت است که ونزوئلا، آنها را مطرفدار دارد. ما توانستیم ماشین کوبیک سایپا را به ونزوئلا صادر کردیم. آنها این ماشین را تبلیغ می‌کنند. رئیس‌جمهور این کشور، وزرایش را گذاشته پای کار تبلیغ تارا، کوبیک و سایناي ما. برای ماشین‌ها اسامی بومی مثل بوورو، توروبیا و سانتارو را انتخاب کرده و آن را تبلیغ می‌کنند. خودروی ما، داروی ما و اجناس ایرانی آنجا خریدار دارد.

ریشه همگرایی بین کشورهای آمریکای لاتین و ایران در تقابل با آمریکا چیست؟

این جریان در آمریکای لاتین روی کار آمده است. در کشورهایی مثل برزیل، کلمبیا، ونزوئلا، مکزیک و کوبا جریانات چپ روی کار آمده‌اند. جریان چپ غیرکارا نیست و یک همگرایی با ما دارد؛ شراکت سیاسی به نام دشمنی و غرب‌ستیزی حوزه اشتراک ماست. مثلا دا سیلوا در برزیل خیلی با ما همگرایی دارد و برای اولین بار هم اسم شهید سلیمانی را تکرار کرد. می‌شود گفت، الان دروازه ورود به ونزوئلا برای برقراری روابط مشترک باز است و اگر الان از آن به فناوری کشاورزی مسلط نیستند. ما فناوری و دستگاه‌هایش را داریم و می‌توانیم در این زمینه کار کنیم، آنها معادن طلا دارند و ما توانایی استخراج داریم. در این حوزه هم می‌توانیم فعالیت کنیم. آنها ذخایر عظیم نفتی دارند و ایران قدرت ساخت پالایشگاه و استخراج دارد. هرکدام از اینها حوزه‌هایی است که می‌شود روی آن تمرکز کرد.

بازار آمریکای لاتین کشش لازم برای توسعه روابط اقتصادی با ایران را با توجه به توانایی‌های اقتصادی دو طرف دارد؟

در حوزه دارو، صادرات ما به دنیا در سال گذشته ۵۰ میلیون و ۴۵ هزار دلار بوده است. صادرات فعلی ما فقط به ونزوئلا طی پنج ماه گذشته، بالغ بر ۶۰ میلیون دلار بوده است. یعنی صادرات ایران فقط به ونزوئلا، برابری می‌کند با کل صادرات سال گذشته‌مان به کل دنیا و این به این علت است که ونزوئلا، قانون رجیستر دارو را فقط برای داروهای ایرانی برداشته و جدای از این، داروی کل صادرات سال گذشته‌مان به کل دنیا و این به این علت است که ونزوئلا، آنها را مطرفدار دارد. ما توانستیم ماشین کوبیک سایپا را به ونزوئلا صادر کردیم. آنها این ماشین را تبلیغ می‌کنند. رئیس‌جمهور این کشور، وزرایش را گذاشته پای کار تبلیغ تارا، کوبیک و سایناي ما. برای ماشین‌ها اسامی بومی مثل بوورو، توروبیا و سانتارو را انتخاب کرده و آن را تبلیغ می‌کنند. خودروی ما، داروی ما و اجناس ایرانی آنجا خریدار دارد.

ریشه همگرایی بین کشورهای آمریکای لاتین و ایران در تقابل با آمریکا چیست؟

این جریان در آمریکای لاتین روی کار آمده است. در کشورهایی مثل برزیل، کلمبیا، ونزوئلا، مکزیک و کوبا جریانات چپ روی کار آمده‌اند. جریان چپ غیرکارا نیست و یک همگرایی با ما دارد؛ شراکت سیاسی به نام دشمنی و غرب‌ستیزی حوزه اشتراک ماست. مثلا دا سیلوا در برزیل خیلی با ما همگرایی دارد و برای اولین بار هم اسم شهید سلیمانی را تکرار کرد. می‌شود گفت، الان دروازه ورود به ونزوئلا برای برقراری روابط مشترک باز است و اگر الان از آن به فناوری کشاورزی مسلط نیستند. ما فناوری و دستگاه‌هایش را داریم و

ادامه در صفحه ۷